

ANTWOORD

VAN GEDEPUTEERDE STATEN

OP VRAGEN VAN

R. Klumpes (GroenLinks) en B.K. Potjer (GroenLinks),
(d.d. 25 maart 2019)

Nummer
3500

Onderwerp
Verontreinigde (water)bodem in Deltanatuur

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Naar aanleiding van inwerkingtreding van het Kierbesluit zijn een aantal dingen onder de aandacht gekomen met betrekking tot (water)bodemverontreiniging in de Natura 2000-gebieden Haringvliet, Hollandsch Diep en Biesbosch, dit zijn:

Het Natura 2000-beheerplan van de Biesbosch¹ meldt dat: 'De kwaliteit van de waterbodem binnen de Dordtsche, Sliedrechtse en Brabantse Biesbosch voldoet deels niet aan de normen zoals gesteld in de Kaderrichtlijn Water.' [...] 'Het is goed mogelijk dat de staat van instandhouding van soorten, zoals vissen en visetende vogels, hierdoor wordt beïnvloed.'

Toelichting beantwoording

Het Haringvliet, het Hollands Diep, de Nieuwe Merwede alsmede de kreken in de Biesbosch behoren tot de rijkswateren. Rijkswaterstaat directie West-Nederland Zuid (verder: RWS) is verantwoordelijk voor het waterbeheer en de water(bodem)kwaliteit in deze benedenrivieren. Wij hebben op dit vlak geen bevoegdheden. Om u toch van een antwoord te kunnen voorzien zijn de vragen voorgelegd aan RWS en op basis van door hen verstrekte informatie beantwoord.

Rijkswaterstaat directie Zee en Delta is, namens de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, de voortouwnemer voor het opstellen en uitvoeren van het Natura 2000 (verder: N2000)-beheerplan Deltawateren 2016-2022.

1. *Bent u bekend met dit beheerplan?*

Antwoord

Het definitieve N2000-beheerplan Biesbosch is op 31 oktober 2017 door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant vastgesteld en op 16 januari 2019 gepubliceerd. Wij hebben, als mede bevoegd gezag, op 19 december 2017 met dit beheerplan ingestemd en het voor ons deel vastgesteld. Ons deel wil zeggen, het Zuid-Hollandse deel van het N2000-gebied Biesbosch voor zover niet in eigendom en/of beheer bij het Rijk.

2. *Bent u het met GroenLinks eens dat die verontreinigde (water)bodem een mogelijk risico vormt voor doelsoorten en andere beschermde natuur in bovengenoemde gebieden? Zo nee: waarom niet?*

Antwoord

Ja, daarom is bij de voorbereiding van het N2000-beheerplan Biesbosch ook aangegeven dat de waterbodempkwaliteit deels niet voldoet aan de normen zoals gesteld in de Kaderrichtlijn Water (verder: KRW) en dat dit van invloed zou kunnen zijn op een aantal soorten waarvoor dit N2000-gebied is aangewezen (zoals trekvis en vis- en benthosetende vogels). Wij hebben van RWS begrepen dat zij dit risico, door de voortgaande afdekking van de historische waterbodempverontreinigingen met schoner sediment en de in 2013 afgeronde waterbodemsaneringen in de Dordtse en Sliedrechtse Biesbosch, niet meer als een doorslaggevend knelpunt voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen beschouwen en dat er daarom in het definitieve N2000-beheerplan Biesbosch ook geen aanvullende saneringsmaatregelen meer zijn opgenomen.

Het RIVM rapport: 'Zorgen voor morgen, Nationale milieuverkenning 1985-2010'ⁱⁱ meldt dat in de stromingsgebieden van het Haringvliet en Hollandsch Diep na sluiting van de Haringvlietsluizen in 1970 gedurende een periode van 15 jaar in totaal 50 miljoen m³ zwaar verontreinigd sediment is afgezet.

3. *Bent u bekend met dit bovenstaande RIVM rapport?*

Antwoord

Volgens RWS hebben deze milieuverkenningen mede de basis gevormd voor de rijkswet- en regelgeving ter zake. Op dit moment zijn van toepassing de Waterwet (voor waterbodems), de Wet bodembescherming (voor landbodems, met inbegrip van de uiterwaarden, gorzen, slikken en platen in het benedenrivierengebied; vóór 2009 ook voor waterbodems), het Besluit bodempkwaliteit (waarin voorwaarden zijn opgenomen voor het toepassen van grond, baggerspecie en bouwstoffen op of in de bodem en in het oppervlaktewater) en uiteraard de KRW.

4. *Bent u het met GroenLinks eens dat de verontreinigingen in de Biesbosch van dezelfde oorsprong en vergelijkbaar zijn als die in Haringvliet en Hollandsch Diep? Zo nee: waarom niet?*

Antwoord

Desgevraagd geeft RWS aan dat sinds de afsluiting van het Haringvliet in 1970 vrijwel al het slib dat via de Nieuwe Merwede en de Amer wordt aangevoerd in de zuidrand van het benedenrivierengebied tot bezinking komt. Het sedimentatiefront lag rond de eeuwwisseling ongeveer ter hoogte van de Moerdijkbruggen en is sindsdien verder westwaarts opgeschoven. Door dit voortschrijdende proces worden de historische waterbodempverontreinigingen, voor zover niet reeds gesaneerd, geleidelijk aan afgedekt met steeds schoner sediment.

In de Natura 2000-beheerplannen van Haringvlietⁱⁱⁱ en Hollandsch Diep^{iv} staat niet vermeld dat (water)bodempverontreiniging een mogelijk risico vormt voor de staat van instandhouding van soorten.

5. *Bent u bekend met deze beheerplannen en kunt u aangeven waarom hier (water)bodemverontreiniging niet specifiek vermeld staat als mogelijk ecologisch risico?*

Antwoord:

De N2000-beheerplannen Haringvliet en Hollands Diep zijn, tezamen met die voor Oude Maas, Grevelingen, Veerse Meer, Oosterschelde en Westerschelde, opgenomen in het N2000-beheerplan Deltawateren 2016-2022. Dit beheerplan is op 17 november 2016 door de toenmalige Minister van Infrastructuur en Milieu definitief vastgesteld. Wij hebben, als mede bevoegd gezag, op 23 augustus 2016 met dit beheerplan ingestemd en het voor ons deel vastgesteld. Ons deel wil zeggen, de Zuid-Hollandse delen van deze deltaxwateren voor zover niet in eigendom en/of beheer bij het Rijk. In zijn algemeenheid zijn dat de 'land'delen, ofwel de zomerpolders, gorzen, schorren, slikken en platen, en dus niet de grote open wateren.

Overigens wordt in tabel 5.2. (Doelbereik habitatsoorten) van het N2000-beheerplan Haringvliet de water(bodem)kwaliteit nog wel degelijk als een mogelijk knelpunt voor trekvisser genoemd, maar naar zeggen van RWS veruit ondergeschikt aan de slechte vispasseerbaarheid van de Haringvlietssluisen. Dat knelpunt is door de uitvoering van het Kierbesluit inmiddels grotendeels opgelost. De waterbodem in het Hollands Diep is reeds in 2008 gesaneerd. Zie verder ook het antwoord op de vragen 2 en 7.

Het RIZA rapport 'Integratie van Milieuwinst in Urgentiebeoordeling waterbodemsanering' meldt dat: 'Voor het Benedenriviereengebied wordt saneringsurgentie geconcludeerd voor grote delen van de Biesbosch (met name afgelegen kreken) en voor het Haringvliet: 'er bestaat in de huidige situatie actueel risico voor het ecosysteem en de sedimentatiesnelheid in het Haringvliet is zo laag dat dit risico zonder sanering gedurende langere tijd (10- 20 jaar) blijft bestaan.'

6. *Bent u bekend met dit RIZA rapport en onderschrijft u de bovengenoemde conclusies?*

Antwoord

Zie de antwoorden op de vragen 2 en 4.

7. *We zijn nu 17 jaar verder. Kunt u zeggen of bij niet gesaneerde waterbodem in het Haringvliet de bovengenoemde natuurlijke afdekking van de verontreinigde waterbodem in voldoende mate heeft plaatsgevonden om de kwaliteit van het leefgebied te garanderen?*

Antwoord

Vanuit de KRW zijn er doelen voor de ecologische en chemische waterkwaliteit op het niveau van waterlichamen op basis van resp. een ecologische maatlat en stofnormen. RWS onderscheidt in dit deel van het benedenriviereengebied vijf waterlichamen, te weten de Boven- en Beneden Merwede inclusief de Sliedrechtse Biesbosch, de Brabantse Biesbosch, de Dordtse Biesbosch, Haringvliet Oost inclusief het Hollands Diep en Haringvliet West. De KRW-maatregelen worden door RWS in drie tranches uitgevoerd: 1^e tranche 2010-2015 (afgerond), 2^e tranche 2016-2021 (in uitvoering) en 3^e tranche 2022-2027 (in voorbereiding). In het kader van de 1^e tranche zijn door RWS de waterbodemsaneringen in de Dordtse en Sliedrechtse Biesbosch uitgevoerd (afgerond in 2013).

Daarvóór had RWS de waterbodemonverontreiniging in het Hollands Diep al aangepakt (afgerond in 2008). Tevens heeft RWS in die 1^e tranche onderzocht of het uitvoeren van waterbodemsaneringen in Haringvliet Oost en Haringvliet West een kosteneffectieve maatregel zou kunnen zijn om de waterkwaliteit te verbeteren. De conclusie was toen dat dit slechts een zeer gering positief effect op de ecologische maatlat zou hebben. Daarom heeft RWS op dit moment voor deze waterlichamen ook geen waterbodemsaneringen meer in de planning zitten. Dat wil volgens RWS overigens niet zeggen dat de verontreinigde spots (al dan niet afgedekt) daarmee ook uit beeld zijn. Zo wordt in het kader van de 2^e tranche door RWS nog een strategie uitgewerkt voor de wijze waarop de effecten van de verontreinigde waterbodems op de deelmaatlat macrofauna verder gereduceerd kunnen worden en wordt onderzocht of en waar verontreinigde waterbodems er voor zorgen dat de normen voor PCB's niet worden gehaald (zie: Factsheet KRW waterlichamen, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Rijkswaterstaat, bijgewerkt tot 15 oktober 2018). Afhankelijk van de resultaten van beide onderzoeken zal door RWS worden bepaald welke maatregelen er in het kader van de 3^e tranche KRW eventueel nog getroffen moeten worden. Deze maatregelen zullen worden opgenomen in het volgende Beheer- en Ontwikkelplan Rijkswateren 2022-2027.

8. *Bent u het met GroenLinks eens dat (water)bodem, getijdennatuur en mogelijk ook droge(re) bodem binnen de Natura 2000-leefgebieden van Haringvliet en Hollandsch Diep door de bovengenoemde verontreinigingen van slechte kwaliteit kan zijn, zoals ook het geval in de Biesbosch? Zo nee: Waarom niet?*

Antwoord

Zie de antwoorden op de vragen 7 en 9.

In de gebieden van Haringvliet en Hollandsch Diep is de afgelopen jaren nieuw leefgebied ontwikkeld voor de getijdennatuur. Deze gebieden liggen binnen omdijking van Haringvliet en Hollandsch Diep en hebben dus in de periode 1970-1985 onder invloed gestaan van het rivierwater. Grote delen van deze gebieden zijn zo hoog gelegen dat ze momenteel niet of nauwelijks onder invloed staan van het water. Wanneer hier dus verontreinigingen aanwezig zijn worden deze niet meer afgedekt met schoner rivierslib en blijft verontreinigd sediment aan het oppervlak liggen.

9. *Bent u het met GroenLinks eens dat voor al het leefgebied binnen de directe omdijking van de Natura 2000-gebieden Haringvliet en Hollandsch Diep, er een gerede kans is dat de bovengrond bestaat uit verontreinigd rivierslib uit periode 1970 tot 1985, zoals vermeld in bovenstaand RIVM rapport. Zo nee: waarom niet en kunt u dit onderbouwen met (water)bodemonderzoek?*

Antwoord

In het kader van o.m. Deltanatuur, de KRW en het Droomfondsproject Haringvliet zijn er in de (voormalige) zomerpolders, gorzen, slikken en platen in en langs het Haringvliet en het Hollands Diep op vele plaatsen nieuwe natuurgebieden aangelegd en bestaande natuurgebieden hersteld of (her)ingericht. Daarbij is rekening gehouden met eventueel aanwezige bodemonverontreinigingen en is het Besluit bodemkwaliteit als toetsingskader gebruikt. Structureel (land)bodemonderzoek is ons niet bekend, alleen projectgewijs. Na de afsluiting van het Haringvliet in 1970 overstromen deze gebieden overigens nog maar zelden en zullen er in de periode 1970-1985 dus ook geen grootschalige afzettingen met verontreinigd rivierslib meer hebben plaatsgevonden.

10. *Bent u het met GroenLinks eens dat het zeer onwenselijk is als bovengrond in de Natura 2000-gebieden Haringvliet en Hollandsch Diep bestaat uit verontreinigd rivierslib? Zo nee: waarom niet?*

Antwoord

Ja, maar dat is ons insziens niet het geval, hooguit lokaal op enkele onvergraven plekken. Zie verder de antwoorden op de vragen 7 en 9.

11. *Bent u het met GroenLinks eens dat tot 1985 ontstane (water)bodem in de Natura 2000-leefgebieden Haringvliet en Hollandsch Diep herkomst is van een groot aandeel vervuilende stoffen die jaarlijks in de voedselketen komt? Kunt u dit bevestigen of aangeven hoe groot dit aandeel is? Zo nee: Bent u bereid dit te onderzoeken?*

Antwoord

Nee, RWS is de verantwoordelijk waterbeheerder van deze rijkswateren en daarmee ook voor het monitoren van de water(bodem)kwaliteit en het uitvoeren van onderzoek naar de effecten van de aanwezige verontreinigingen. Zie verder het antwoord op vraag 7.

In de nota 'BELEIDSKADER WATERBODEMKWALITEIT'^{vi} gepubliceerd op 2013 door het Hoogheemraadschap van Rijnland, staat dat: 'Het direct ecologisch effect wordt getoetst aan de potentieel aangetaste fractie (msPAF¹ macrofauna). Deze mag niet meer bedragen dan 50%.' Ook is aangegeven dat er rekening gehouden dient te worden met indirecte ecologische effecten door ophoping van verontreinigingen in de voedselketen (bioaccumulatie).

12. *Bent u bekend met deze nota? Zo ja: Bent u het eens met de kaders die het Hoogheemraadschap van Rijnland stelt? Zo nee: welke kaders stelt u dan voor bodemkwaliteit in de Natura 2000-gebieden in het algemeen en Haringvliet en Hollandsch Diep in het bijzonder?*

Antwoord

Ja, maar dat is hier verder niet relevant. Wij stellen namelijk geen kaders voor de (water)bodemkwaliteit in rijkswateren. Zie ook 'vooraf' en de antwoorden op de vragen 3 en 7.

13. *Heeft u dergelijke bodemkwaliteitscriteria, zoals een msPAF-percentages, gebruikt om het huidige leefgebied in de Natura 2000-gebieden Haringvliet en Hollandsch Diep te toetsen qua geschiktheid voor de beoogde natuurdoelstellingen? Zo ja: wat zijn deze criteria? Zo nee: bent u bereid hier criteria voor te formuleren?*

Antwoord

Nee, wij stellen geen kaders voor de monitoring van rijkswateren, zie ook 'vooraf' en de antwoorden op de vragen 3, 7 en 12.

De water(bodem)kwaliteit in rijkswateren wordt door RWS gemonitord in het kader van het MWTL (Monitoring van de Waterstaatkundige Toestand des Lands).

Dit programma is vastgelegd in het Besluit vaststelling monitoringprogramma KRW en is op 19 november 2015 in werking getreden met de Regeling monitoring KRW,

---

¹ msPAF geeft aan welk gedeelte van de soorten op één of andere manier (dat wil zeggen door één of meer stoffen) bedreigd wordt.

